

**POLITIKA OTVORENOG PRISTUPA
ISTRAŽIVAČKOJ INFRASTRUKTURI
NA UNIVERZITETU
U SARAJEVU**

Politika otvorenog pristupa istraživačkoj infrastrukturi na Univerzitetu u Sarajevu

SADRŽAJ

UVOD.....	3
I POGLAVLJE – OPŠTE ODREDBE I DEFINICIJE.....	3
II POGLAVLJE – UPRAVLJANJE ISTRAŽIVAČKOM INFRASTRUKTUROM	4
III POGLAVLJE – KORISNICI ISTRAŽIVAČKE INFRASTRUKTURE.....	5
IV POGLAVLJE – PRISTUP ISTRAŽIVAČKOJ INFRASTRUKTURI	5
V POGLAVLJE – DEFINISANJE TROŠKOVA KORIŠTENJA I FORMIRANJE CIJENA ZA USLUGE ISTRAŽIVAČKE INFRASTRUKTURE	6
VI POGLAVLJE – PRIKUPLJANJE I KORIŠTENJE SREDSTAVA OSTVARENIH NA OSNOVU USLUGA ISTRAŽIVAČKE INFRASTRUKTURE	6
VII POGLAVLJE – POVJERLJIVOST I ZAŠTITA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA.....	7
VIII POGLAVLJE – RJEŠAVANJE SPOROVA	7

Univerzitet u Sarajevu

Sarajevo, juni 2021. godine

Univerzitet u Sarajevu prepoznaje značaj politika i protokola otvorenog pristupa istraživačkim infrastrukturama koji omogućavaju bolju efikasnost i upotrebu postojećih istraživačkih infrastruktura, te usmjerava investicije u buduće istraživačke infrastrukture. Cilj politika i protokola je optimizacija pristupa predstavnikama industrije, šire istraživačke zajednice, javnog sektora i civilnog društva istraživačkim infrastrukturama, kao i poboljšanje prekogranične saradnje. Pored navedenog, politike i protokoli otvorenog pristupa predstavljaju dobru osnovu za sveobuhvatnu diskusiju i razvoj dugoročnih upravljačkih planova vezanih za istraživačke infrastrukture.

Univerzitet u Sarajevu nastoji da svoje prakse, politiku i protokole otvorenog pristupa uskladi sa Evropskom poveljom za pristup istraživačkim infrastrukturama, koja jasno navodi da su istraživačke infrastrukture, uključujući e-strukture, u osnovi trougla znanja kojeg čine istraživanje, obrazovanje i inovacije, te stoga imaju vitalnu ulogu u razvoju znanja i tehnologija i njihove eksploatacije. Također, Univerzitet u Sarajevu spreman je doprinijeti opredjeljenju i nastojanjima 6 zemalja Zapadnog Balkana koje su u procesu usvajanja Protokola otvorenog pristupa istraživačkim infrastrukturama na Zapadnom Balkanu, kao i uspostave Mreže otvorenog pristupa istraživačkim infrastrukturama.

Strategija razvoja Univerziteta u Sarajevu (2019 – 2023. godine) definira unapređenje istraživačke infrastrukture kao jedan od svojih strateških ciljeva. Uspostava Registra istraživačke infrastrukture i opreme, te definiranje uslova korištenja istraživačke infrastrukture postavljeni su kao primarni zadaci, a njihova realizacija predstavlja prve korake u pravcu implementacije principa otvorenog pristupa istraživačkoj infrastrukturi.

I POGLAVLJE – OPŠTE ODREDBE I DEFINICIJE

1. Univerzitet u Sarajevu (u daljem tekstu: Univerzitet) kao najstariji i najveći javni univerzitet i istraživačka institucija u Bosni i Hercegovini sa svojih 30 organizacionih jedinica u šest naučnih/akademskih disciplina (medicina, prirodne, tehničke, društvene, humanističke nauke i umjetnost) producira značajne istraživačke rezultate na državnom nivou i u tom smislu predstavlja ogroman potencijal kada su istraživačke aktivnosti i istraživačka infrastruktura u BiH u pitanju.
2. Ova Politika se primjenjuje na sve istraživačke infrastrukture otvorenog pristupa za istraživanje i razvoj (tehnički, društveni i kulturni) (u nastavku – Istraživačke infrastrukture ili II) Univerziteta u Sarajevu i njegovih organizacionih jedinica i utvrđuje odnose između Univerziteta/organizacionih jedinica i korisnika njihovih usluga otvorenog pristupa.
3. Ova Politika može činiti sastavni dio svakog ugovora o uslugama otvorenog pristupa koji se zaključuje između Univerziteta/organizacione jedinice i korisnika usluga otvorenog pristupa.
4. Cilj ove Politike je definiranje sveobuhvatnih principa, smjernica, opštih odredbi i uslova korištenja usluga istraživačkih infrastruktura Univerziteta u Sarajevu.

5. U ovom dokumentu koriste se sljedeće definicije:
- **Principi otvorenog pristupa** – uslovi pod kojima Univerzitet/organizaciona jedinica obezbjeđuje pristup svojim istraživačkim infrastrukturama i ustupa ih na korištenje različitim grupama korisnika unutar i izvan organizacije.
  - **Istraživačka infrastruktura (II)** (infrastruktura koja se koristi za provođenje istraživanja) – fizička struktura (naučni instituti, laboratorije, itd.), instrumenti, oprema, alati i drugi materijali i virtualni resursi i slične usluge koje su potrebne za izvođenje fundamentalnog i primijenjenog naučnog istraživanja.
  - **Resursi – istraživačka infrastruktura**, naučnici i drugi istraživači koji rade sa istraživačkom infrastrukturom, osoblje koje opslužuje infrastrukturu i stara se da je infrastruktura operativna, vodi računa o održavanju i razvoju, kao i radnom vremenu i vijeku trajanja infrastrukture.
  - **Usluge** – usluge otvorenog pristupa koje odobrava Univerzitet/organizaciona jedinica, a pružaju ih uposlenici Univerziteta/organizacionih jedinica.
  - **Primalac usluga otvorenog pristupa** – korisnik (interni ili eksterni) koji je podnio zahtjev i kojem je odobren pristup istraživačkoj infrastrukturi.
  - **Korisnik** – fizičko ili pravno lice koje naručuje usluge istraživačke infrastrukture ili podnosi zahtjev za pristup istraživačkoj infrastrukturi za potrebe istraživačkog rada.
  - **Interni korisnici** – univerzitetsko osoblje i studenti III ciklusa pod uslovima koje definira organizaciona jedinica.
  - **Eksterni korisnici** – istraživači ili druge zainteresirane strane i predstavnici istraživačke zajednice izvan Univerziteta, predstavnici industrije, javnih ustanova i civilnog društva.
  - **Vrijeme otvorenog pristupa** – vremenski period u okviru kojeg je istraživačka infrastruktura dostupna korisnicima izvan organizacione jedinice koja je vlasnik istraživačke infrastrukture, bilo da se radi o besplatnom pristupu ili pristupu u komercijalne svrhe. Vrijeme otvorenog pristupa može biti dodatno regulirano internim aktima organizacione jedinice u kojoj se nalazi istraživačka infrastruktura u cilju definiranja i prioritetiziranja vremena otvorenog pristupa kao što su akademsko, eksperimentalno, komercijalno, tehničko, neradno ili bilo koji drugi tip vremena otvorenog pristupa ili korištenja istraživačke infrastrukture.

II POGLAVLJE – UPRAVLJANJE ISTRAŽIVAČKOM INFRASTRUKTUROM

6. Upravljanje i superviziju pojedinačnih istraživačkih infrastruktura osigurava rukovodilac organizacione jedinice/laboratorije/centra gdje je smještena istraživačka infrastruktura.
7. Rukovodioci organizacionih jedinica direktno su odgovorni za održavanje istraživačke infrastrukture i određivanje uslova njene upotrebe.
8. Organizaciona jedinica utvrđuje da li i koji dijelovi istraživačke infrastrukture treba ili ne treba da budu dostupni internim i eksternim korisnicima. Rukovodilac organizacione jedinice istraživačke infrastrukture je odgovoran da uredi pitanja vezana za osiguranje odgovarajućeg servisiranja opreme istraživačke infrastrukture kao i njeno redovno održavanje. Također, ovo lice je odgovorno za obezbjeđenje adekvatnog pohranjivanja podataka, uključujući evidenciju zahtjeva za pristup, što također uključuje, u slučajevima gdje je to potrebno, odluke i razloge za odbijanje zahtjeva, korištenje podataka itd. Također, rukovodilac organizacione jedinice odgovoran je za praćenje usklađenosti sa principima zaštite prava intelektualnog vlasništva.

III POGLAVLJE – KORISNICI ISTRAŽIVAČKE INFRASTRUKTURE

9. Usluge Univerziteta u Sarajevu/organizacionih jedinica i pristup univerzitetskoj istraživačkoj infrastrukturi pružaju se internim i eksternim korisnicima.
10. **Interni korisnici** su osoblje Univerziteta i njegovih organizacionih jedinica, te studenti III ciklusa studija pod uslovima koje definišu organizacione jedinice.
11. **Eksterni korisnici** su istraživači ili druge zainteresirane strane – predstavnici istraživačke zajednice izvan Univerziteta, predstavnici industrije, javnih ustanova i civilnog društva.
12. Interni **korisnici** koji žele da koriste ili su ovlašteni da koriste istraživačku infrastrukturu Univerziteta u Sarajevu/organizacione jedinice mogu rezervirati potrebnu opremu obraćanjem odgovornoj osobi jedinice istraživačke infrastrukture. Rukovodilac jedinice istraživačke infrastrukture odobrava zahtjev.
13. Eksterni **korisnici** koji žele koristiti ili imati pravo da koriste istraživačku infrastrukturu Univerziteta u Sarajevu i njegovih organizacionih jedinica zahtjevom se obraćaju odgovornoj osobi jedinice istraživačke infrastrukture.
14. Organizaciona jedinica definiše proces kroz koji se zahtjev za korištenje istraživačke infrastrukture unosi u sistem istraživačke infrastrukture i kroz koji se vrši evaluacija zahtjeva i donosi konačna odluka u vezi sa podnesenim zahtjevom, te odobrava/odbija zahtjev i priprema ugovor o pristupu istraživačkoj infrastrukturi.
15. U skladu sa procedurom definisanom u prethodnom članu, ukoliko postoji potreba, može se zaključiti ugovor ili neki drugi vid sporazuma između organizacione jedinice i eksternog korisnika.

IV POGLAVLJE – PRISTUP ISTRAŽIVAČKOJ INFRASTRUKTURI

16. Istraživačka infrastruktura dostupna je korisnicima u skladu sa procedurama definiranim na organizacionoj jedinici gdje je smještena istraživačka infrastruktura, kao i eventualnim odredbama o vremenu otvorenog pristupa istraživačkoj infrastrukturi.
17. Odgovorna osoba organizacione jedinice gdje je smještena istraživačka infrastruktura odobrava plan vremena rada istraživačke infrastrukture.
18. Organizaciona jedinica gdje je smještena istraživačka infrastruktura može dodatno propisati odredbe u smislu reguliranja prioriteta i prednosti za pristup različitim korisnika istraživačkoj infrastrukturi.

V POGLAVLJE – DEFINISANJE TROŠKOVA KORIŠTENJA I FORMIRANJE CIJENA ZA USLUGE ISTRAŽIVAČKE INFRASTRUKTURE

19. Cijene usluga istraživačke infrastrukture definira i regulira organizaciona jedinica gdje je smještena istraživačka infrastruktura, a vodeći se principima jasnog definisanja troškova II i neophodne refundacije istih.
20. Cijene usluga istraživačke infrastrukture određuju se u odnosu na: (1) korisnika – interni ili eksterni korisnik, (2) svrhu korištenja – komercijalna ili nekomercijalna svrha, te (3) procjenu troškova koji obuhvataju vremenski period rada opreme i ljudskih resursa, potrošnih i drugih materijala koji su neophodni za izvođenje radova/istraživanja, indirektnih troškova povezanih sa II, kao i drugih mogućih troškova koji nastaju upotrebom II.
21. Nakon što je zaprimljen zahtjev za pristup istraživačkoj infrastrukturi od strane eksternog korisnika i donesena odluka o davanju pristupa, rukovodilac jedinice istraživačke infrastrukture ili druga odgovorna osoba na organizacionoj jedinici gdje je smještena II, priprema adekvatnu ponudu za pružanje usluge.
22. Kada rukovodilac jedinice istraživačke infrastrukture odobri zahtjev za pristup II internog korisnika, oprema se rezervira, ukoliko su ispunjeni uslovi kako slijedi:
  - Organizaciona jedinica raspolaže slobodnim terminima za korištenje opreme;
  - Interni korisnik je obučen i ima dozvolu da koristi opremu;
  - Interni korisnik ima obezbijeđena sredstva za rezervaciju opreme iz jasno specificiranog izvora;
23. Cijene usluga koje se pružaju internim korisnicima obračunavaju se na osnovu troškova svakog pojedinačnog istraživanja, o čemu odluku donosi rukovodilac istraživačke infrastrukture, a odobrava je rektor/dekan fakulteta/direktor instituta.

VI POGLAVLJE – PRIKUPLJANJE I KORIŠTENJE SREDSTAVA OSTVARENIH NA OSNOVU USLUGA ISTRAŽIVAČKE INFRASTRUKTURE

24. Sredstva ostvarena na osnovu pružanja usluga istraživačkih infrastruktura koriste se za održavanje, unapređenje, nadopunjavanje i renoviranje istraživačke infrastrukture. Druge svrhe korištenja sredstava regulira organizaciona jedinica gdje je smještena istraživačka infrastruktura i one mogu uključivati nabavku materijala i instrumenata koji su neophodni za rad i aktivnosti istraživačke infrastrukture, unapređenje kvalifikacija osoblja koje radi na održavanju, održavanje i unaprjeđenje prostora u kojem je II smještena, naknade i druge troškove koji se direktno odnose na aktivnosti istraživačke infrastrukture.
25. Distribucija ostvarenih sredstava u skladu je sa potrebama jedinice istraživačke infrastrukture i može biti različita u svakom pojedinačnom slučaju. Dio ostvarenih sredstava planira se za troškove režija (struja, voda i sl.), materijale potrebne za istraživanja i rad opreme, te ljudske resurse.
26. Organizaciona jedinica gdje je smještena istraživačka infrastruktura provodi finansijsko upravljanje sredstvima uz nadzor rukovodioca jedinice istraživačke infrastrukture.

VII POGLAVLJE – POVJERLJIVOST I ZAŠTITA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA

27. Osoblje, rukovodilac istraživačke infrastrukture i druge uključene osobe moraju osigurati povjerljivost rezultata svakog naučnog istraživanja i/ili eksperimenta koji je proveden uz korištenje resursa istraživačke infrastrukture i/ili usluga te istraživačke infrastrukture. Izuzeci su mogući i moraju biti specificirani pismenim sporazumom između istraživačke infrastrukture i eksternog korisnika.
28. Vlasništvo i upravljanje intelektualnom svojinom koja nastane na Univerzitetu u Sarajevu i njegovim organizacionim jedinicama, kao i obaveze povjerljivosti regulirani su Politikom i Pravilnikom o zaštiti intelektualnog vlasništva na Univerzitetu u Sarajevu.
29. U slučaju istraživanja koje provode eksterni korisnici, sva intelektualna svojina nastala za vrijeme korištenja II u okviru vremena otvorenog pristupa, smatra se intelektualnim vlasništvom eksternih korisnika ukoliko nije drugačije specificirano.

VIII POGLAVLJE – OSTALA PITANJA

30. Univerzitet u Sarajevu/organizaciona jedinica, ukoliko nema drugačije definisane procedure, može zahtijevati od eksternog korisnika da plati polog za jamstvo u slučaju štete, prije nego što započne sa korištenjem istraživačke infrastrukture.
31. Nakon što je korisnik završio sa korištenjem istraživačke infrastrukture bez da je nanio štetu ili uništio istraživačku infrastrukturu, Univerzitet u Sarajevu/organizaciona jedinica vrši povrat sredstava iz stava 30 korisniku ili ih uračunava u ukupnu cijenu usluge.
32. U slučaju spora u vezi sa korištenjem resursa istraživačke infrastrukture ili pružanja usluga II, kršenja prava intelektualnog vlasništva ili drugačijeg spora direktno vezanog za istraživačku infrastrukturu, uključene strane podnose zahtjev ili žalbu pismenim putem organizacionoj jedinici gdje je smještena istraživačka infrastruktura.
33. Nakon zaprimanja pisanog zahtjeva ili žalbe rukovodilac jedinice istraživačke infrastrukture istu prosljeđuje na razmatranje rukovodstvu organizacione jedinice ili drugim tijelima specijalno oformljenim za ovu namjenu. Svaki zahtjev ili žalba mora biti razmotren ispitan u roku od 15 dana od dana njegovog prijema. Odgovorna služba priprema odgovor i šalje ga podnosiocu zahtjeva ili žalbe poštom u roku od 3 radna dana.
34. Sva ostala pitanja koja nisu uređena ovom Politikom ili istom nisu bliže uređena, mogu se urediti općim aktom Univerziteta u Sarajevu/organizacione jedinice.